

Vi vil have røde bøffer

Af *Jesper Hansen*, tidligere informationschef i Nuuk Kommune og seniorrådgiver i Arktisk Råds sekretariat. Står bag bloggen [Fra Limfjordens bredder](#) og [Arctic Business Network](#). Kronikken er første gang bragt i Nordjyske Stiftstidende 20. marts 2016

- Det begyndte egentlig bare med, at vi havde lyst til røde bøffer.

Sådan fortæller Malene Egede om baggrunden for, at hun sammen med sin mand, Kaava, og sønnen Miki nu driver en mindre kvægdrift på deres fåreholdersted i Igaliku i Sydgrønland. De har 28 dyr af galloway-racen, der stortrives i det ellers til tider barske grønlandske klima.

Det er nok de færreste danskere, der ved, at interessen for kvægdrift er stigende i Grønland, ligesom mange eksperimenterer med avl af kartofler og andre grøntsager. Det er det varmere klima i Sydgrønland, der er baggrunden for den nye vækstbranche, men landbrug i Grønland er faktisk ikke noget nyt.

Det begyndte allerede i år 975. Det var islandske Erik den Røde, der efter at være dømt fredløs rejste mod vest til det, som han døbte Grønland. Med sig havde han en flok nybyggere og kvæg – og de slog sig ned blandt andet i området ved Igaliku, hvor de oprettede bispesædet Gardar.

Vikingerne var dygtige bønder, der havde succes med kvægavlen og med at dyrke byg. De byggede vandingsanlæg og klarede i det hele taget tilværelsen ganske godt. I Igaliku kan man den dag i dag se resterne efter en kostald, der har rummet flere end 100 dyr.

Det grønlandske landbrug er inde i en spændende udvikling. (Foto: Jesper Hansen).

Fåreholderne høster hø til ensilage, der bruges som vinterfoder. (Foto: Jesper Hansen).

Klimaet var dengang varmere end i dag, men da det blev koldere i 1400-tallet, var det slut med det grønlandske eventyr – og nordboerne vendte gradvist tilbage til Norge og Island.

Hans Egede mødte udelukkende en grønlandsk inuit-befolkning, da han i 1721 tog til Grønland for at missionere blandt nordboerne. Det blev som bekendt starten på Grønlands nyere historie, der begyndte med, at det dengang dansk-norske rige grundlagde en række handelssteder, såkaldt kolonier.

I 1782 slog norske Anders Olsen sig ned i Igaliku og grundlagde Grønlands første fåreholdersted blandt andet ved at genbruge nordboernes gamle marker og også mange af stenene fra deres bygninger. Sidenhen har fåreholdererhvervet været en væsentlig del af det sydgrønlandske erhvervsliv og kultur – og der findes i dag cirka 40-45 fåreholdere i Sydgrønland. Bestanden af avlsdyr har i mange år ligget temmelig stabilt på omkring 20.000, men ser nu ud til at falde.

Årsagerne til faldet er blandt andet en generelt dårlig økonomi i erhvervet og behov for strukturtilpasninger. Den grønlandske landbrugskommission opgjorde i 2014 investeringsbehovet til at ligge på cirka 191 millioner kroner. Investeringerne omfatter blandt andet nye maskiner og stalde.

Selv om klimaet er blevet varmere, er der fortsat udfordringer. I Igaliku gik det for eksempel galt, da et stort isfjeld for nogle år siden strandede i bugten ved bygden. Kulden fra isfjeldet sænkede sommerens gennemsnitstemperatur i bygden med flere grader og ødelagde kartoffelhøsten.

Sommeren sidste år var rekordvarm, men bød til gengæld på tørke. Det ramte fåreholderne hårdt. Mange steder var høsten af græs til ensilage 40 procent af normalen. Naalakkersuisut, den grønlandske regering, måtte derfor skride til en støtteordning til importeret vinterfoder.

Men også her drillede vejret. Tidligt islæg i fjordene gjorde, at den danske marine måtte træde til med isbrydning for at få foderet ud til fåreholderne.

Sommeren 2015 var lidt af øjenåbner for mange – og det blev klart, at kunstvandingsanlæg er en forudsætning for fortsat landbrugsproduktion i Grønland.

Uddannelsen af de grønlandske fåreholdere foregår på forsøgsstationen Upernaviarsuk nær Qaqortoq. Uddannelsen tager tre år og omfatter foruden teori også praktik i enten Norge eller Island. I det hele taget har de grønlandske fåreholdere et tæt samarbejde med Island – og man benytter blandt andet det islandske avlsprogram Fjárvis i fåreavl.

Den grønlandske landbrugskommission foreslår, at uddannelsen tilpasses det nye og varmere klima, sådan at eleverne får mulighed for at specialisere sig i enten husdyrhold eller planteavl. Desuden anbefaler kommissionen, at eleverne får mulighed for en længerevarende uddannelse, så de ender enten som agronomer eller hortonomer.

Det er for resten en spændende oplevelse at besøge forsøgsstationen Upernaviarsuk. Her bliver fremtidens grønlandske landbrug grundlagt med spændende forsøg. Det er lidt ligesom troldmandens værksted, og det er en imponerende oplevelse at stå med udsigt til isfjelde og spise grønlandsk producerede jordbær.

Forsøgsstationen har også stor succes med agurker produceret i drivhus. En agurk fra Danmark koster i Grønland cirka 25 kroner – og Brugsen i Qaqortoq tager fornuftigvis næsten samme pris for lokalt producerede agurker. Da man undgår dyr luftfragt, er det en rigtig god forretning.

Udover jordbær, agurker og tomater fra drivhusene har forsøgsstationen også succes med blandt

Grønlandske agurker. (Foto: Jesper Hansen).

andet salat og gulerødder dyrket på friland – og det peger i høj grad på fremtidige forretningsmuligheder for det grønlandske landbrug.

Kartoflerne fra Sydgrønland er i øvrigt et kapitel for sig selv. De er sygdomsfri – antageligt på grund af jordens særlige beskaffenhed. Gennem de senest år er produktionen steget, men produktionen er stærkt svingende på grund af vejrforholdene med risiko for både kulde og tørke i den korte vækstperiode. I 2010 blev det til 140 tons, men kun 47 tons året efter. Den grønlandske landbrugskommission mener derfor, at det er for risikabelt kun at satse på kartofler alene. Kartoffelavlens bør derfor være i kombination med husdyravl.

Og så er vi tilbage ved familien Egede i Igaliku. Det, der startede som en lyst til røde bøffer, er ved at udvikle sig til et erhverv.

Oprindeligt startede man med fire jersey-køer, som man overtog fra Upernaviarsuk. Men det var ingen succes, fortæller Malene Egede:

- Det var jo malkekvæg – og som grønlændere er vi opvokset med importeret langtidsholdbar mælk. Så den friske mælk faldt faktisk ikke i god smag. Men vi har altid haft lyst til at eksperimentere – og har haft både heste, gæs, ænder og kalkuner i tillæg til vores 600 moderfår. Derfor købte vi i 2012 otte galloway – syv kvier og en tyr.

Bestanden er nu er blevet til 28 dyr. Det skal gerne blive til flere, for økonomien er meget bedre i kvæg end i får, mener Malene Egede.

- Galloway er velegnet her i Grønland. Den har to lag uld og klarer sig fint i kulde. Den er nøjsom og kan sagtens klare sig i lang tid med bevoksningen i fjeldet. Og så er det alt andet lige nemmere. Udbyttet fra en ko svarer til cirka 20 lam, forklarer Malene Egede.

Det er hun ikke ene om at mene, for rundt omkring i Sydgrønland dukker kvæget op flere og flere steder. I 2014 blev der slagtet 25 dyr på slagteriet i Narsaq, Neqi A/S, der netop er blevet moderniseret og udvidet, og som også importerer lam fra New Zealand for at holde produktionen kørende. De fleste andre kvægavlere satser på dexter-racen, der er lige så nøjsom som galloway-kvæget, men også noget mindre af vækst.

Rigtigt grebet an er der store muligheder i fremtidens grønlandske landbrug. Udover at bidrage til den til tider vaklende grønlandske økonomi i form af sparet import, er det også vurderingen fra den grønlandske landbrugskommission, at landbrugsproduktionen kan få betydning for turismen i form af "bondegårdsferie" og ikke mindst udviklingen af grønlandske specialiteter. Her er der for resten også muligheder for tangproduktion i de grønlandske fjorde.

Det grønlandske landbrug står over for store muligheder i takt med klimaændringerne, der i Grønland bedst kan betegnes som klimaforbedringer. Men ude i horisonten lurder ulven også. Mange mener, at en eventuel kommende uranudvinding ved Narsaq kan spænde ben for distriktets fødevarerproduktion.

Det bliver spændende at følge udviklingen i de kommende år.